

3. Лідерство та братерство

Досвід підтверджує: там, де є Справжній Командир, підрозділ стоїть до кінця. Командир сьогодні – це не просто «начальник», а психологічний лідер, який відчуває стан кожного бійця і веде за собою власним прикладом.

Проте не менш важливим є бойове братерство. Це реальний захисний механізм. Коли борець відчуває плече товариша, його стресостійкість зростає в рази. Згуртований колектив здатний витримати навіть те, що здається неможливим

4. Як ми змінюємо систему допомоги.

Система психологічного забезпечення НГУ переходить на нові рейки. Ми не просто «проводимо бесіди», ми впроваджуємо комплексний підхід:

- Спеціальна підготовка до стресу ще до виходу на позиції.
- Постійний моніторинг стану бійців.
- Кризова допомога та сучасна реабілітація.

Ми активно використовуємо досвід партнерів із НАТО та сучасні методи, як-от когнітивно-поведінкову терапію та EMDR. Більш того, ми залуцаємо цифрові технології: від VR-тренажерів бойового стресу до мобільних додатків для самопомоги.

5. Пріоритети на майбутнє.

Щоб бути ефективними, ми маємо зосередитись на таких кроках:

- Навчити командирів: Психологічна грамотність офіцера має стати частиною бойової підготовки.
- Ротації: Відпочинок – це не розкіш, а службова необхідність для збереження боєздатності.
- Цифровізація: Телемедицина має бути доступною навіть на передовій.
- Системна реабілітація: Шлях від евакуації до повернення в суспільство має бути безперервним.

На завершення скажу: стійкість не є вродженою. Це те, що ми разом будемо, підтримуємо і захищаємо. Це спільна відповідальність держави, командирів і кожного солдата. Наш обов'язок – зробити все, щоб український захисник повернувся з війни не лише з Перемогою, а й зі збереженою гідністю та здоровою психікою.

СОРОКІН ВАДИМ МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач вищої освіти (першого) бакалаврського рівня факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ПЕЛАГЕША ОЛЕКСАНДР ГРИГОРОВИЧ

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри правового забезпечення та правоохоронної діяльності Київського інституту Національної гвардії України

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ПРОТИДІІ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ І ТЕРОРИЗМУ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ДОСВІДУ В ДІЯЛЬНІСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Процес імплементації європейських стандартів у діяльність Національної гвардії України (далі – НГУ) не повинен обмежуватися лише декларативним прийняттям західних цінностей, він вимагає глибокої трансформації нормативно-правового поля, організаційної структури та тактики дій підрозділів. Аналіз «Стратегічного компасу безпеки та оборони» ЄС дозволяє

стверджувати, що сучасна європейська модель безпеки зміщується від реактивних дій до проактивного управління ризиками [1]. Для НГУ це означає необхідність перегляду доктринальних документів, які наразі здебільшого орієнтовані на ліквідацію наслідків, а не на попередження гібридних загроз на ранніх стадіях.

Першочерговим кроком адаптації має стати впровадження в службово-бойову діяльність НГУ європейської методики оцінки ризиків (risk assessment), яка широко використовується в країнах ЄС згідно з Програмою з протидії тероризму [2]. На відміну від традиційного для пострадянського простору планування «від досягнутого», європейський підхід передбачає постійний моніторинг індикаторів загроз (наприклад, активність радикальних груп у соцмережах, зміни в маршрутах переміщення товарів, настрої населення в прикордонних регіонах) та автоматичне коригування планів застосування сил.

Ми вважаємо, що закріплення цієї методики на рівні відомчих наказів МВС дозволить підрозділам НГУ діяти на випередження, блокуючи гібридні сценарії супротивника ще до їх переростання у фазу відкритого збройного протистояння.

Важливим аспектом є імплементація положень Директиви про боротьбу з тероризмом 2017/541 у частині захисту критичної інфраструктури [3]. Враховуючи, що охорона важливих державних об'єктів є однією з ключових функцій НГУ відповідно до профільного Закону «Про Національну гвардію України» [4], доцільно запозичити досвід країн ЄС (зокрема Франції та Італії) щодо створення «зон безпеки» навколо таких об'єктів із використанням інтегрованих систем спостереження. Європейська практика свідчить, що фізична охорона має бути підсилена кібернетичним захистом технологічних процесів. Тому пропонується розширити повноваження підрозділів зв'язку та кіберзахисту НГУ, надавши їм право здійснювати моніторинг радіоелектронної обстановки навколо об'єктів, що охороняються, для протидії атакам безпілотних систем та засобам радіоелектронної боротьби.

Окремої уваги потребує адаптація тактики дій підрозділів з охорони громадського порядку. Європейський концепт «деескалації насилля», який є стандартом для поліцейських сил ЄС, повинен стати частиною підготовки особового складу НГУ. В умовах гібридної війни ворог часто використовує провокації під час масових зібрань для створення "картинки" та дестабілізації ситуації. Застосування надмірної сили у таких випадках грає на руку агресору. Дослідження досвіду жандармерії європейських країн показує, що використання діалогової поліції та спеціальних груп перемовників, інтегрованих у бойові порядки, дозволяє ефективно локалізувати конфлікти без застосування спецзасобів. Впровадження таких підходів потребує змін до навчальних програм Національної академії НГУ, Київського інституту НГУ та відповідних статутів.

Інтеграція НГУ до європейської безпекової архітектури неможлива без поглиблення інституційної співпраці з ключовими безпековими агенціями ЄС. Цей процес вже має солідне правове підґрунтя, зокрема завдяки ратифікації Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво [5].

Ця Угода відкриває перед НГУ унікальні можливості, які наразі використовуються не в повному обсязі. Зокрема, йдеться про доступ до захищеного каналу обміну інформацією SIENA (Secure Information Exchange Network Application). Для НГУ, яка виконує завдання з боротьби з тероризмом та охорони державного кордону, оперативний доступ до баз даних Європолу про переміщення підозрюваних осіб, зброї та вибухівки є критично важливим. На нашу думку, необхідно розробити та затвердити відомчу інструкцію, яка б регламентувала порядок прямої інформаційної взаємодії відповідних підрозділів розвідки НГУ з контактним пунктом Європолу в Україні, минаючи зайві бюрократичні ланки. Це значно скоротить час прийняття рішень при виявленні транскордонних терористичних загроз.

Стратегічним вектором розвитку міжнародної співпраці є участь НГУ в діяльності Міжнародної асоціації жандармерії та поліцейських сил у статусі військової установи. Отримання статусу повноправного члена цієї асоціації стало визнанням відповідності НГУ

критеріям військових формувань з правоохоронними функціями [6]. Членство в Міжнародній Асоціації сил жандармерії та поліції у статусі військової установи FIEP дозволяє українським гвардійцям переймати передовий досвід колег з Національної жандармерії Франції, Корпусу карабінерів Італії та Цивільної гвардії Іспанії. Саме ці структури є найбільш спорідненими з НГУ за своєю природою (подвійний статус: військові та поліцейські), тому їхня модель організації є найбільш прийнятною для наслідування. Аналіз матеріалів самітів Асоціації FIEP свідчить, що пріоритетом зараз є розвиток спроможностей у сфері кібербезпеки та протидії хімічним, біологічним, радіаційним і ядерним загрозам (CBRN). Для України, яка стикається з ядерним шантажем агресора, участь у спільних тренуваннях та розробці протоколів реагування на CBRN-інциденти є питанням національної безпеки.

Найвищим шаблоном інтеграції, до якого має прагнути НГУ, є набуття повноправного членства або статусу партнера у Сил Європейської жандармерії. Ця структура створена для участі в міжнародних кризових операціях (як за межами, так і за потреби в межах ЄС) під егідою ЄС, НАТО, ООН або інших організацій [7]. Враховуючи унікальний бойовий досвід НГУ, отриманий під час відсічі збройній агресії, українська сторона може виступати не лише реципієнтом допомоги, але й донором безпеки. Ми переконані, що залучення підрозділів НГУ до спільних місій під егідою ЄС (після завершення воєнного стану) стане потужним інструментом «м'якої сили» та підвищить геополітичну вагу України. Однак для цього вже зараз необхідно уніфікувати штатні структури та процедури управління підрозділів НГУ зі стандартами НАТО та ЄС, що вимагає внесення відповідних змін до Закону України «Про Національну гвардію України» та інших нормативних актів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Стратегічний компас безпеки та оборони». Рада Європейського Союзу. Брюссель, 21 березня 2022 року. URL: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/2023-03-Strategic%20Compass.pdf> (дата звернення 10.04.2026).
2. «Порядок денний ЄС з протидії тероризму: передбачати, запобігати, захищати, реагувати». Повідомлення Європейської Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському економічному та соціальному комітету та Комітету регіонів. Брюссель, 9.12.2020 COM(2020) 795 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0795> (дата звернення 10.04.2026).
3. Директива (ЄС) 2017/541 Європейського Парламенту та Ради від 15 березня 2017 року про боротьбу з тероризмом, що замінює Рамкове рішення Ради 2002/475/JHA та вносить зміни до Рішення Ради 2005/671/JHA. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017L0541> (дата звернення 10.04.2026).
4. Закон України «Про Національну гвардію України» від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення 10.04.2026).
5. Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво» від 12.07.2017 р. № 2129-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2129-19> (дата звернення 10.04.2026).
6. Офіційний сайт FIEP (International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status). URL: <http://www.fiep.org> (дата звернення 10.04.2026).
7. Офіційний сайт EUROGENDFOR (European Gendarmerie Force). URL: <https://www.eurogendfor.org> (дата звернення 10.04.2026).